

SLOVENSKI GOSPODAR.

List ljudstvu v pouk in zabavo.

Izhaja vsak četrtek in velja s poštnino vred in v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 4 K, pol leta 2 K in za štiri leta 1 K. Naročnina za Nemčijo 5 K, za druge izvenavstrijske dežele 6 K. Kdor hodi sam ponj, plaša na leto samo 3 K. Naročnina se pošilja na: Upravištvu „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru. — List se dopošilja do odpovedi. — Udje „Katol. Mirovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Posamezni listi stanejo 10 vin. — Uredništvo: Koroška cesta št. 5. — Rokopisi se ne vračajo. — Upravištvo: Koroška cesta št. 5, vsprejema naročnino, inserate in reklamacije. — Za inserate se plačuje od enostopne pettivrste za enkrat 15 vin., za dvakrat 25 vin., za trikrat 35 vin. Za večkratne oglase primeren popust. Inserati se sprejemajo do srede jutraj. — Ne zapre reklamacije so poštnine proste.

Slovenskemu ljudstvu!

V resnem času stopamo pred Vaz, slovenski bratje. Izkazali ste nam ob državnozbornih volitvah pred dobrima dvema letoma sijajno zaupanje; poslali ste nas na cesarski Dunaj zastopat koristi slovenskega ljudstva. Svesti si svojih dolžnosti smo izvrševali svojo nalogo; pred očmi smo imeli vedno tožno sliko svoje ljubljene, a tako zanemarjene domovine od Mure do Adrije, zaničevanega, od sovragov v smrt obsojenega naroda, skrbi in žuljev njegovih najboljših sinov, ki v potu svojega obraza s svojim delom skrbe, da se ohrani slovenska zemlja slovenskemu rodu. Vaši poslanci so šli v dunajsko zbornico upanja polni, z veseljem na delo. Marljivo so sodelovali v odsekih in v zbornici, priborili so si ugled tudi pri nasprotnikih; uspešno so se potegovali za svoje ljudstvo in z mirno treznostjo pospeševali pomen državne zbornice, ne pozabivši pri tem nikoli, da je usoda naše domovine najtesneje združena z napredkom avstrijske države. Svoje prisrčno domovinsko ljubezen so združevali z jasno in odločno mislijo na krepko, pod habzburškim žezlom zedinjeno državo.

Vladna politika, ki je v najusodnejšem času kruto prezirala avstrijski slovenski jug in njegov narod, jih je prisilila v odpor proti Bienenrovi vladi. Ta se je poostiril, odkar so sedli vanjo zagrizeni nasprotniki slovenskega imena in slovenskih ljudskih koristi. Ves slovenski narod je odobril to dejanje. Pa tudi v tem odporu niso pozabili, kaj so dolžni avstrijski državi. Vladi so odrekli vsako zaupanje; državi so pa dali, kar je bilo potrebno in so s tem znatno pripomogli, da se je odvrgla od lanske jeseni do letošnje pomladi grozeča vojna nevarnost.

Odločilno se je pa preobrnilo stališče nas — zastopnikov slovenskega ljudstva — odkar je Bienenrova vlada dovolila odušeno bosensko banko proti soglasnemu sklepu cele zbornice, ki ga je izzval nujni predlog našega načelnika. Svojih kmečkih bratov v Bosni in Hercegovini nismo smeli pustiti prodajati nikomur. V obrambo cesarjevega imena, z ozirom na neizmerno škodo za vso zunanjo politiko naše države, seveda pa tudi glede na naš vzvišeni cilj državnoopravnega združenja vseh južnih Slovanov avstrijske države, smo se slovenski poslanci postavili na čelo v boju proti odiranju bosenskega kmeta. Dne 4. junija, ko se je že pričelo glasovanje o naših predlogih, so vladne stranke s surovim kričanjem, brezvestno prestopivši določila zborničnega poslovnika, z nedopustno in sramotno obstrukcijo preprečile, da nismo zmagali. Par dni kasneje se jim je posrečilo z ministrskimi glasovi in z raznovrstnimi nečednimi pripomočki doseči večino pet glasov proti našim predlogom. Že takrat smo pa javno izjavili: Zbornica, ki nima toliko spoštovanja do same sebe, da bi drugič izrekla to, kar je prvič soglasno sklenila, ki se ne upa povedati vladi, katera je pogazila njen soglasni sklep, da tega ne dopusti zbornica, ki potemtakem sama zameta svojo veljavo, in ki ji je par ministrov več, nego usoda sto tisoč kmetov, ni vredna, da živi; taka zbornica nima za nobenega pomena več. Vladi smo pa obnovili napoved svojega boja.

Upali smo za trdno, da z navadnim odporom pri proračunu obračunamo z vlado. Vsteli smo se, ker si nismo mogli misliti, da bi nas pri tem zapustili lastni bratje; zopet smo se pa prepričali, da se na liberalca ne moremo zanesti v nobenem slučaju. Proračun, ki se pa ne dovoljuje samo vladi, marveč v prvi vrsti državi, se je ustavno sklenil. Niso bile pa s tem zaključene sovražne nakane sedanje vlade in njene večinice proti nam. Brez nas in proti nam so hoteli še to poletje spraviti v veljavo stvari, ki bi bile v nepopisno škodo naših narodnih in gospodarskih koristi: Lahe, ki so pomagali pri agrarni banki nemško-poljski zvezi in njeni vladi, so hoteli nemeneč se za nas, obdariti z laškim vseučiliščem v Trstu; kmeta so pa hoteli pritiskati z rumunsko trgovsko pogodbo in s pooblastilnim zakonom, po katerem bi se bile odprle Srbiji, Bolgariji, Črnigori in južnim ameriškim državam meje za govedi in prašiče. Tu je bilo treba odločnosti. Morali smo pokazati, da ima naša potrpežljivost svoje meje, in da smo sposobni tudi za najljutejši, najbrezobzirnejši boj. V zvezi s češkimi kmečkimi zastopniki smo zastavili dnevni red s svojimi nujnimi predlogi in tako izpričali, da se mora v stvarih, ki se tičejo koristi našega ljudstva, govoriti tudi z nami.

Mi nismo proti laškemu vseučilišču, kakor tudi mi nismo krivi, da so jim ga nemški razbijači onemogočili v Wiltenu pri Inomestu, kjer so že dlje časa imeli svojo pravno fakulteto. Smo pa proti temu, da bi se to vprašanje rešilo enostranski, in samo na našo škodo. Pripravljeni smo bili in smo še na pameten, moški dogovor z vlado in z Lahi; ne moremo pa dopustiti, da bi mnogo manj številni Lahi za svojo vladno politiko dosegli to, kar se nam Slovencem, naj smo med vladnimi strankami, ali v odporu, žaljivo in prezirljivo odreka.

Tudi to vemo, da se moramo trgovsko zblížati balkanskim narodom in da so trgovske pogodbe z njimi potrebne, toda to se ne sme zgoditi, ne da bi se popolnoma, za vso škodo, ki bi jo imel od tega, odškodoval naš kmet, ki nas je poslal na Dunaj, da ga branimo v njegovem težkem življenju. Doseglo se je tudi z našim prizadevanjem od vlade, da bi bila razdelila po šest milijonov kron skozi 10 let v povzdigo živinoreje, toda to je odločno premalo. Združili smo se s češkimi kmetstskimi zastopniki, ter zahtevali ob ti priliki, naj se v zakonu sklene zavarovanje zoper ogenj, točo in za živino tako, da vsaka dežela ustanovi v ta namen svojo zavarovalnico in da se ves zemljiški davek prepusti deželam v te zavarovalne namene. S tem bi v resnici odškodovali kmete za bremena, ki bi jih prevzeli z novimi trgovskimi pogodbami in potem bi mogli mirno dovoliti vladi pooblastilni zakon. Pred očmi smo in bomo vedno imeli koristi vseh stanov, tudi trgovine in obrti. Vsak resen in uspešen pripomoček proti neznočni draginji, proti umazani, dobičkažaljni spekulaciji z živili delavskega ljudstva, bo našel pri nas največjo podporo. Politiko, ki bi kmeta bila, delavec pa nič ne koristila, pa zametamo, ker je hinavska in neiskrena. V tem oziru gremo mirno mimo lažnjivih demagogov in hinavcev svojo pot.

Dolžni smo pa pri ti priliki svojemu narodu in avstrijski državi najodločnejše obsoditi hinavščino tistih, kateri so na eni strani trdili, da je treba s trgovskimi pogodbami dobiti prijateljstvo balkanskih narodov, na drugi pa bili krivi, da se je potrdila odušena bosenska banka. Nobena pogodba nam nič ne more pomagati, če se bo pod cesarskim imenom z odušnimi obrestmi (10%) izžemal bosenski kmet, tiral na beraško palico in njegova zemlja, ki jo je stoletja s krvjo in znojem obrnil svojem rodu, prodajala madjarskim judom, morebitna izguba pa pokrivala iz žepov naših davkoplačevavcev.

To je bila za nas prva in poglavitna reč, ko smo se pogajali z vlado in vladnimi strankami o tem, ali naj umaknemo svoje nujne predloge. Vlada je ta naš pogoj kratkoma zavrgla, kakor je tudi zaničevalno odklonila vsako besedo o našem vseučilišču in o deželnih zavarovalnicah v prej povedanem smislu. V petek, dne 9. t. m. so se pa vladne stranke na videz brez vlade začele pogajati z nami. Postavili smo jim kot svojo političko zahtevo, naj glasujejo za nujni predlog, ki bi ga v prvi seji državne zbornice vložil naš načelnik in ki bi v njem državna zbornica odločno zahtevala od vlade, naj z vsem svojim političkim vplivom prepreči delovanje odušene bosenske banke z ozirom na odkup kmečkih posestev. Voditelji vladnih strank so pa šli vprašat Bienenroha. Ta je pa zopet odklonil to zahtevo, voditelji so se mu udali in pogajanja so se razbila.

Državni zbor je zdaj zaključen. Vladne stranke so rajši rešile barona Bienenroha nego zbornico. Nanje pada vsa odgovornost. Javno so vladni poslanci izjavljali, da obsojajo odušeno banko in da bodo obračunali z vlado, če jo ne prepreči. Ko je pa treba odločnega koraka, jim zmanjka poguma, doslednosti in značaja in več jim je na Bienenrovi vladi, nego na usodi avstrijske zbornice in bosenskih kmetov, več na tem, da je vlada proti nam, nego da bi se storjena krivica popravila. Krivica, ki jo je storila sedanja vlada stotisoč slovenskim kmetom, skeli v živo vsacega pravicoljubnega človeka. Slovesno izjavljamo, da je ne bomo nikoli pozabili. Zastopniki slovenskih in čeških kmetov, ki smo si podali k trdni, bratski zvezi roke, ne bomo mirovali, dokler je ne popravimo, ne bomo pa tudi mirovali, dokler ne dvignemo iz teme in pozabe svoje zapuščene domovine in njenega Boga ter državi zvestega, značajnega ljudstva.

Državni zbor je zaključen v znamenju kmetstkih pravic, v znamenju boja proti oduštvu in hinavstvu. V tem boju, ki smo ga začeli, bomo tudi nadalje vzdržali in ne moti nas, da je par liberalnih slovenskih poslancev izkušalo prekrižati naše namene. Naša pot je ravna. Vest nam pravi, da je tudi edino prava. Prepričani smo, da se bo slovensko ljudstvo, ki mu mirnega srca izročamo sodbo o našem delu, ravno tako izreklo. Na Vašem zaupanju, prijatelji, sloni naša moč. Ker se ga zavedamo, zato ne odnehamo, naj se zaganja v nas, kogar je volja. Svobodni možje smo, ne poznamo človeških oziror, še manj pa strahu pred mogočniki sedanjega dne, nobenemu nasilstvu ne uklonimo tilnika; Bogu in ljudstvu zvesti pojdemo veselo naprej v svojem boju, ko vemo, da bo dan nasprotnikove moči minul, in da zasine potem tudi našemu ljudstvu dan boljše bodočnosti.

NA DUNAJU, dne 10. julija 1909.

Dr. Šusteršič l. r.

Demšar l. r.

Dr. Gregorčič l. r.

Pišek l. r.

Dr. Korošec l. r.

Fon l. r.

Hočevar l. r.

Pogačnik l. r.

Povše l. r.

Gostinčar l. r.

Jaklič l. r.

Roškar l. r.

Dr. Benkovič l. r.

Grafenauer l. r.

Dr. Krek l. r.

Šuklje l. r.

Dr. Žitnik l. r.